

הרי שבמקום שאין חילול השם, לכולי עלמא מותר לגזול מן הגוי.

והוינן בה: ורבי עקיבא, טעמא דאיכא קידוש השם, רק אז אין באין עליו בעקיפין. הא ליכא קידוש השם, באופן שאין לחשוש לחילול השם, גם הוא מודה שבאין עליו בעקיפין?

וגזל הגוי מי שרי? האם רבי עקיבא מתיר מעיקר הדין גזל כנעני?

והתניא: אמר רבי שמעון: דבר זה דרש רבי עקיבא כשבא מזפורין [שם מקום]: מנין לגזל גוי שהוא אסור?

תלמוד לומר בעבד עברי שנמכר לגוי [ויקרא כה מח] "אחרי נמכר גאולה תהיה לו".

משמע שלא ימשכנו ויצא, שלא יוצאו קייג-ב אותו בית דין מיד הגוי אלא רק על ידי פדייה, משום שאסור לגזול את הגוי.

יכול הייתי לומר, יגלום עליו, שהעבד עברי יתן לגוי שיתבע ממנו עבור גאולתו מחיר גבוה מעבר למה ששילם עבורו? (49)

ומתצינן: אמר רב הנינא בר כהנא אמר שמואל: במוכס שאין לו קצבה.

דבי רבי ינאי אמרי: במוכס העומד מאליו.

רב אשי אמר: במוכס גוי. (47) שהמוכס אשר קנה את המכס מהמלך, הוא גוי, ואין חשש לגזולו, כי גזל עכו"ם מותר במקום שאין לחשוש לחילול השם, כגון בעניננו, שמבריח את המכס והמוכס אינו יודע מכך. (48)

דתניא שגזל עכו"ם מותר: ישראל וגוי שבאו לדין תורה. אם אתה יכול לזכותו את הישראל בדיני ישראל, שלפי דין התורה הוא זכאי, זכהו. ואמור לו לגוי: כך דינינו!

ואם אתה יכול לזכות את הישראל בדיני אומות העולם, שרק לפי דיני הגויים הוא זכאי, זכהו, ואמור לו לגוי: כך דינכם!

ואם לאו, שהישראל אינו זכאי לא לפי דיני ישראל ולא לפי דיני הגויים, באין עליו על הגוי בעקיפין, בחכמה, עד שפוטרם את הישראל, דברי רבי ישמעאל.

רבי עקיבא אומר: אין באין עליו בעקיפין מפני קידוש השם! כדי שלא יגרם חילול השם.

47. על פי נוסחת הגמרא מהדורת שבתי פרנקל. וכן בכל הסוגיא שינינו ממהדורת וילנא ששלטה בה יד הצנזורה למהדורה הנ"ל.

48. הראב"ד כתב שרב אשי קאי על המשניות של כלאים ונדרים, אבל על משנתנו לא תירץ כלום (שהרי אף שמוכס גוי מותר להבריח ממנו את המכס אבל מה שגבה ודאי לא היה גזל).

49. כך פירש רש"י. והקשו תוס' עליו: מה צריך קרא על זה דפשיטא שלא יתן לגוי

47. על פי נוסחת הגמרא מהדורת שבתי פרנקל. וכן בכל הסוגיא שינינו ממהדורת וילנא ששלטה בה יד הצנזורה למהדורה הנ"ל.

48. הראב"ד כתב שרב אשי קאי על המשניות של כלאים ונדרים, אבל על משנתנו לא תירץ כלום (שהרי אף שמוכס גוי מותר להבריח ממנו את המכס אבל מה שגבה ודאי לא היה גזל).

49. כך פירש רש"י. והקשו תוס' עליו: מה צריך קרא על זה דפשיטא שלא יתן לגוי

הברייתא מהפרשיות הסמוכות לפרשת השמיטה בפרשת בהר, את סדר העונשין שלו, שבתחילה הוא נאלץ למכור את מטלטליו, ובהמשך הוא מוכר את שדותיו ואת ביתו ואפילו את בתו, ולאחר מכן הוא נאלץ ללוות ברבית, עד שבסוף הוא מוכר את עצמו לעבד, כמו שנאמר שם "וכי ימוך אחיך עמך ונמכר לך".

ואמרת שם הברייתא: **לא לך**, הישראל, בלבד הוא נמכר לעבד, **אלא** סופו שאפילו **לגר** הוא נאלץ למכור את עצמו, **שנאמר** בפרשה הסמוכה **"ונמכר לגר"**.

**ולא** רק **לגר צדק** הוא נמכר **אלא** אפילו **לגר תושב**, **שנאמר** שם **"ונמכר לגר תושב"**.

והמשך הפסוק "או לעקר משפחת גר". ודורשת הברייתא תחילה את המלים **"משפחת גר"** — זה **הגוי** שסופו שמוכר את עצמו לגוי [שהוא ממשפחתו של הגר קודם שנתגייר].

**כשהוא אומר "או לעקר"** — זה **הנמכר**

**תלמוד לומר "וחשב עם קונהו"**, משמע שידקדק עם קונהו. שהעבד עברי ידקדק עם אדונו הגוי שלא יפקיע את מחיר גאולתו.

הרי שרבי עקיבא סבר שגזל הגוי אסור מעיקר הדין ולא רק משום חשש חילול השם? (50)

ומתצינן: **אמר רב יוסף: לא קשיא: הא בגוי, זה שרבי עקיבא מתיר גזל הגוי, היינו בגוי גמור. הא בגר תושב, זה שהתורה אוסרת לגזול את הגוי, מדובר בגר תושב שקיבל על עצמו שלא לעבוד עבודה זרה ואוכל נבילות.**

**אמר ליה אביי לרב יוסף: והא תרוייהו גבי הדדי כתיבי!** על שניהם נאמרה הפרשה של גאולת עבד עברי, וגם בנמכר לגוי גמור אסרה התורה לגזול ולהוציאו ממנו בלא פדייה?

לפי ששנינו בברייתא במסכת קידושין [כ א], אדם הסוחר בפירות שביעית, עונשו גדול, והוא מתרושש והולך מדחי אל דחי. ודורשת

להטעותו ולהפסיד לו?

ולכן הם מבארים להיפוך שיכול שיהא מותר להטעות את הגוי ולשלם לו פחות מהמגיע לו. תלמוד לומר "וחשב עם קונהו" שידקדק עמו ולא יטעהו.

והביאו כן בשם הערוך שמפרש יגלום מלשון גולמי כלי עץ, שכל דבר שאינו נגמר קרוי גולם. והיינו שלא יחסר לו כלום מגאולתו אלא יתן לו כל מה שחייב לו.

ועוד כתבו שאף על פי שמבואר בגמרא להלן שטעות גוי מותר, מכל מקום אסור להטעותו כשהגוי יודע שהוא גזולו אלא שהוא עושה את עצמו כאילו אינו יודע. תוס' ד"ה יכול.

(ובים של שלמה (כ) תמה על דברי התוס' האלו שאפילו אם הגוי אינו יודע אסור להטעותו במקום גזל ממש, ולא רק משום חילול השם. (וכאן הוי גזל ממש כמבואר להלן בגמרא דעבד עברי גופו קנוי).

וראיה לזה שאם לא כן מה מקשה הגמרא לרבי עקיבא מכאן, הרי במקום חילול השם גם רבי עקיבא מודה שאסור. אלא ודאי שמשמע להגמרא שהתורה אמרה "וחשב עם קונהו" בסתמא ואפילו כשהגוי אינו יודע צריך לדקדק עמו בחשבון ולא יטעהו. וראה הערה 56.

50. ראה הערה 49.

שממש דורש רבי עקיבא שאסור לגזול ולהוציאו מאדונו הגוי ללא פדייה הפקעת הלוואתו הוא! שהכסף ששילם הגוי מראש לעבד עבור עבודתו הוא הלוואה, וכאשר הוא יוצא ממנו בלי להחזיר לו את הכסף הוא מפקיע ממנו את הלוואתו, ובכל זאת הדבר אסור, וכיצד אתה אומר שמותר להפקיע הלוואת הגוי?

ומתריצין: רבא לטעמיה. דאמר: עבד עברי גופו קנוי לאדונו במשך שש שנות עבודתו, ונמצא שביציאתו ממנו בעל כורחו הוא גוזלו ממש.

אמר רב ביבי בר גידל אמר רבי שמעון הפידא: גזל הגוי אסור. אבידתו מותרת שאין צריך להחזיר לו אבידתו.

ומבארינן: גזילו אסור: דאמר רב הונא: מניין לגזל הגוי שהוא אסור? (53)

שנאמר [דברים ז טז] "ואכלת את כל העמים אשר ה' אלקיך נתן לך". משמע

לעבודה זרה עצמה. שבסוף הוא מוכר את עצמו להיות שמש לעבודה זרה לחטוב עצים ולשאוב מים. (51)

ומיד לאחר מכן נאמר "אחרי נמכר גאולה תהיה לו", שממנו דורש רבי עקיבא את האיסור לגזול מהגוי. הרי שגם מגוי גמור אסור לגזול. וכיצד אפשר לומר שהפסוק מדבר רק מגר תושב?

ומתריצין: אלא אמר רבא: לא קשיא: כאן בגזילו. לגזול ממש אכן אסור רבי עקיבא אפילו מגוי. וכאן בהפקעת הלוואתו, להפקיע ולא לשלם לו עבור הלוואתו, סובר רבי עקיבא שמותר בגוי, שזה אינו גזל ממש, כשאין בכך משום חילול השם. (52) ובאופן זה אמר רבי עקיבא שמותר לבא על הגוי בעקיפין. ולהבריא את המכס ממוכס גוי גם כן מותר, שזה כמו להפקיע ממנו את הלוואתו, שאינו משלם לו מה שהוא חייב לו מצד דינא דמלכותא.

אמר ליה אביי לרבא: והלא עבד עברי

51. כלומר שהוא נמכר לגוי שהוא כומר לעבודה זרה עצמה. רשב"א.

52. כגון שטוען ליורשו של הגוי שכבר שילם החוב לאביו קודם שמת, והיורש אינו יודע שהוא משקר לו. רש"י (במהדורת שבתי פרנקל).

53. כתב הים של שלמה (כ): הרמב"ם (גניבה א א) פסק שגניבה וגזל של גוי שוה לשל ישראל, וכל הגונב מגוי עובר בלאו כאילו גונב מישראל. ודבר תימא הוא כי התורה בכללה ובפרטה ניתנה רק לישראל. וכל הדרשות שבסוגיין אינם

אלא אסמכתא בעלמא. ואף אם נאמר שהם דרשא גמורה מכל מקום אינו אלא לאיסורא אבל אינו בכלל הלאו של לא תגנוב ולא תגזול.

והביא מרש"י בסנהדרין (נו א) ד"ה ישראל שכתב להדיא שגזל הגוי אינו אסור אלא מדרבנן.

ובנתיבות המשפט (שמח א) כתב שאף שגזל עכו"ם אסור מדאורייתא, מכל מקום אין בו חיוב השבה. שהרי בישראל גופא אילו לא היה כתיב עשה ד"והשיב את הגזילה" היינו אומרים שאיסורא דעבד עבד ואינו חייב בהשבה. אם כן בעכו"ם היכן מצינו שחייבה התורה בהשבה. (זולת משום קידוש השם).

ומצאתה" — דאתאי לידיה משמע. שאפילו מצא את האבידה והוא מחזיקה בידו, גם כן אינו חייב להחזירה רק לאחיק ולא לגוי.

תניא: רבי פנחס בר יאיר אומר: במקום שיש חילול השם אם לא יחזיר האבידה לגוי, אפילו אבידתו אסור, אלא צריך להחזיר לו את אבידתו.

אמר שמואל: טעותו מותרת. אם הגוי היה חייב כסף לישראל וטעה הגוי בחשבון ושילם לו יותר, מותר לישראל לקחת ממנו, שהרי הגוי אינו יודע ואין בכך חילול השם.

כי הא דשמואל, זבן מגוי לקנא דדחבא, שמואל קנה מגוי כלי זהב במר דפרזלא, הגוי טעה וסבר שהוא מנחושת. ועוד טעה הגוי בכך שהוא נקב את מחירו בארבעה זוזי, ואבלע ליה שמואל הבליע לו בתשלום חד זוזא שהטעה אותו בחשבון ושילם לו רק שלשה זוזים, משום שמותר להטעות את הגוי.<sup>(56)</sup>

דוקא בזמן שהם מסורים בידך<sup>(54)</sup> אז מותר לך לגזולם, ולא בזמן שאינם מסורין בידך.<sup>(55)</sup>

אבידתו מותרת: דאמר רב המא בר גורי' אמר רב: מניין לאבידת הגוי שהיא מותרת?

שנאמר [שם כב ג] "וכן תעשה לכל אבידת אחיך", משמע דוקא לאחיק אתה מחזיר, ואי אתה מחזיר לגוי.

והוינן בה: ואימא, הני מילי שהמיעוט "אבידת אחיך", הוא רק היכא דלא אתי לידיה, כשמוצא האבידה לא הרימה עדיין, רק אז התורה ממעטת את אבידת הגוי, דלא מחייב לאהדורי בתרה, שהוא אינו חייב לטרוח ולהשיב את האבידה לגוי. אבל היכא דאתי לידיה, אם המוצא כבר הרים את האבידה, אימא ליהדרה, שמא אז הוא חייב להחזירה אפילו לגוי?

ומתצינן: אמר רבינא: נאמר בהמשך הפסוק "לכל אבידת אחיך אשר תאבד ממנו

אלא משום דכתיב "כל העמים" משמע לגמרא דמיירי גם בשאר אומות. או דאם רק בשבעה אומות לא די ב"ואכלת" אלא "לא תחיה כל נשמה". מהרש"א.

56. כך פירש רש"י, ומשמע שמותר להטעות את הגוי כשהוא אינו מרגיש בכך.

אבל הרמב"ם (גזילה ואבידה יא ד) פסק שרק אם טעה מעצמו מותר אבל אסור להטעותו.

וכתב הים של שלמה (כ), שלפי זה צריך לפרש "ואבלע ליה חד זונא" כמו שהביא הנמו"י בשם הערוך, ששמואל הוסיף לו זוז כדי שישמח וילך מהר ולא ישים לב למזרק שהוא מזהב. וזה ודאי מותר כי הגוי טעה מעצמו

54. כתב בים של שלמה (כ): אין הפירוש בזמן שהם כבושים תחת ידיך, שהרי רבי עקיבא דורש לעיל איסור גזל עכו"ם מעבד עברי הנמכר לגוי, והפרשה שם מדברת בגוי שכבוש תחת ידינו (שאם לא כן מה שייך לצוות על סדר הגאולה שיהיה לפי השנים שעד היובל, הלא הגוי לא ישמע לנו ולא יוציאנו ביובל) ובכל זאת אסור לגזולו. אלא הפירוש: בזמן שצוה הקדוש ברוך הוא להלחם עמהם, או אפילו מלחמת הרשות שהרי ניתנה הרשות להלחם עם כל האויבים מסביב. אבל מי שהוא כבוש תחת ידך ואינו משבעה אומות, גזילו אסור.

55. לפי פשוטו הפסוק מדבר בשבעה אומות

בגדר טעות גוי שמותר. (57)

רב אשי הוא קאזיל באורחא, הלך בדרך, חזא שיבשא דגופנא בפרדיסא ראה זמורות גפן בתוך פרדס ותלי בה קיטופי דעינבי ותלויים עליה אשכולות ענבים.

אמר ליה לשמעיה: זיל חזי אי דגוי נינחו, בדוק האם הפרדס שייך לגוי אייתי הבא לי מהענבים. אי דישראל נינחו ואם הוא שייך לישראל לא אייתי לי, אל תביא לי.

שמע ההוא גוי דהוה יתיב בפרדיסא, הגוי שישב בפרדס שמע את דברי רב אשי לשמשו, אמר ליה לרב אשי: דגוי שרי? וכי מותר לגנוב מגוי?

אמר ליה רב אשי לגוי: לא התכוונתי שאם הוא של גוי יקח בלי לשלם. אלא אם הוא של גוי, שקיל דמי הוא ודאי יסכים למכור את הענבים. ואם הוא של ישראל לא שקיל דמי הישראל לא יסכים למכור את הענבים, ולכן אמרתי לשמש שיקח מהענבים רק אם

רב כהנא זבן מגוי קנה מגוי מאה ועשרים חביתא חביות במאה זוזים, ואבלע ליה חד זוזא החסיר לו זוז אחד מהמאה.

אמר ליה רב כהנא לגוי: חזי דעלך קא סמיכנא! אני אינני סופר את הכסף אלא סומך עליך שתספור. ואמר לו כן כדי שאם יעמוד הגוי על הטעות לא יחשוד בו שעשה במזיד. [פירוש אחר: הגוי אמר לרב כהנא: אני סומך עליך שספרת את הכסף ואינני סופר שוב. ולכן היה בטוח רב כהנא שהגוי לא יעמוד על הטעות].

רבינא זבן דיקלא הוא וגוי לצלחא רבינא קנה בשותפות עם גוי דקל על מנת לבקע אותו לגזרים.

אמר ליה רבינא לשמעיה לשמשו: קרם ואייתי מעיקרו הקדם וקח את חלקי מהגזירים העבים שנחתכו מעיקרו של הדקל שהוא הצד העבה. משום דגוי, מניינא ידע הגוי יודע רק את מספר הגזירים ואינו שם לב שחלק עבים וחלק דקים. ולכן הרי זה

במזרק.

וכתב עוד שלדיעה זו צריך לחלק בין הפקעת הלואתו שמותר (למרות שהישראל מטעה) שזה רק כשהיה חייב לשלם לו דרך חוב אבל מה שהוא חייב לשלם לו בשעת המקח והוא מטעהו ומשלם לו פחות הרי זה כאילו גוזלו שלוקח ממנו בעל כרחו את החפץ הנקנה.

וגם רש"י, המפרש ששמואל הטעה את הגוי בחשבון, היינו משום שרש"י סובר שזה דומה להפקעת הלואתו, שמיד שקנה שמואל את המזרק במשיכה נעשו עליו ארבעה זוזי חוב והלואה, ולכן היה מותר להטעותו. אבל להטעותו בחשבון שלא בהפקעת הלואתו, כגון

שקונה ממנו כלים ומטעהו שיוסיף לו במנין הדבר הנקנה, או שמוכר לו חפץ ומטעהו שיוסיף לו דמים, זה גם רש"י מודה שאסור, דהוי גזל הגוי ממש, ואסור.

57. מיירי בענין שלא זכה בהן הגוי בקנין גמור אבל אם כבר זכה בהן הגוי הוי גזל גמור ואסור להטעותו. ים של שלמה (כ) והולך לשיטתו ראה בהערה 56).

ובמאירי כתב שהואיל והדברים תלויים במנין, מסתמא אין מדקדקין בברירה של היפות והרעות ומוחלין זה לזה ואין קפידא בכך.

הוא של גוי מתוך כוונה לשלם עבורם. (58)

**גרפא:** אמר שמואל: **דינא דמלכותא** (59)  
**דינא.** (60)

**אמר רבא:** תדע שכך הוא הדין דקטלי דיקלי ונשרי גישרי המלכות עוקרת דקלים השייכים לאנשים ועושה מהם גשרים ועברינן עליהו ואנחנו עוברים על הגשרים הללו ומשתמשים בהם. ואילו לא היה דינא דמלכותא דינא, איך היה מותר להשתמש בגשרים הללו שהם גזולים?

**אמר ליה אביי לרבא:** מה הראיה ודלמא לכן

מותר להשתמש בגשרים הללו **משום דאייאש לחו מינייהו מרייהו** כי הבעלים כבר נתיאשו מהדקלים שלהם, ולא משום דינא דמלכותא דינא?

**אמר ליה רבא:** אי לא דינא דמלכותא דינא היכי מייאשי שמצד היאוש בלבד לא היה מותר להשתמש בגשרים, כי יאוש לבד אינו קונה רק אם יש בנוסף שינוי רשות או שינוי מעשה וכדומה. וכאן לא היה שינוי רשות כי הגשרים נמצאים ברשות הרבים ולא נכנסו לרשות אחרת, וגם שינוי מעשה אין כאן כי עדיין יש על הגשרים שם דקל. (61)

58. וכך התכוון באמת רב אשי. שאין לומר שהוא התכוון באמת לגנוב מהגוי, שהרי גזל עכו"ם אסור, והוא הדין גניבת עכו"ם. תוס' ד"ה הכי.

59 כתב הראב"ד: מדקאמר "דינא דמלכותא" ולא אמר "דמלכא" נראה שדוקא בחקי המלכות הקבועים להם כגון מסים וכדומה אבל שר שגזל שדה בדרך חמס הרי הוא כשאר גזלנים ואין דינו דין.

60. בטעם הדבר נאמרו הרבה דיעות:

א. מפני שכל בני המלכות מקבלים עליהם מרצונם חוקי המלך ומשפטיו, והלכך דין גמור הוא, ואין למחזיק בממון חבירו על פי חוק המלך הנהוג בעיר משום גזל. רשב"ם בבא בתרא (נד ב) ד"ה מי אמר.

ב. משום שכל הארץ של המלך היא, ויכול לומר להם אם לא תעשו מצותי אגרש אתכם מן הארץ. ר"ן נדרים (כח א) ד"ה במוכס.

ג. שלמדים את הדין ממשפטי המלוכה הכתובים בספר שמואל בנוגע למלך ישראל, והוא הדין למלכי הגויים. קרית ספר הלכות גזילה (ה).

ד. שנאמר בשיר השירים (ח יב) "האלף לך שלמה ומאתים לנוטרים את פרו" ודרשו חז"ל במסכת שבועות (לה ב) שמלכות ההורגת אחד משה בעולם בעבודת המלך אינה נענשת. ומתוך כך מבואר שדינא דמלכותא דינא. שו"ת חתם סופר אורח חיים (כח).

ה. שהוא כעין קנין מלחמה, דילפינן במסכת גיטין (לח א) שהגוי קונה. והוא הדין כח מלכות תמיד על מה שהיא שולטת. וכן קיבלו חז"ל. חזון איש חושן משפט ליקוטים (טז ט). וראה רשב"א יבמות (מו א) ד"ה דיהבי.

ו. מפני שבני נח נצטוו על הדינים, וממילא יכול המלך לעשות תקנות מועילות לתיקון המדינה. אבן האזל נזקי ממון (ח ה) ד"ה והנראה.

ז. בתשובות הגאונים כתוב שכאשר השליט הקדוש ברוך הוא את המלוכות בעולמו, השליטן על ממון בני אדם לשלוט בו כרצונם ואפילו בישראל ככתוב בנחמיה (ט לז) "ועל גויתנו מושלים ובבהמתנו כרצונם".

61. כך פירש רש"י. והתוס' מפרשים שהבעלים לא היו מתייאשים כלל שהרי בידם לתבוע בדין את כל המשתמשים בגשרים. ורק

והוינן בה: **והא לא קא עבדי כדאמר מלכא**: הפועלים שעוקרים את הדקלים אינם עושים כמצות המלך, וממילא אין לכך תוקף של דינא דמלכותא דינא, וכיצד מותר להשתמש בגשרים?

שהרי **מלכא אמר**: זילו וקטלו מכל באגי, המלך ציווה שיעקרו את הדקלים מכל הבקעות בשוה, ואינהו אזלו וקטלו מחד **באגא**. ואילו הם עוקרים הכל רק מבקעה אחת?

ומתצינן: **שלוחא דמלכא כמלכא**. שלוחי המלך דינם כהמלך עצמו, ולא טרח. ויש להם רשות לעקור את כל הדקלים מבקעה אחת כדי לחסוך מעצמם טירחא. ואינהו אפסיד אנפשייהו בני הבקעה שקצצו מהם את כל הדקלים גרמו לעצמם הפסד, בכך **דאיבעי לחו דאינקוט מכוליה באגי ומשקל דמי**. שהיו צריכים לתבוע מיתר הבקעות שישלמו להם עבור הדקלים שקצצו מהם, שהרי החובה הוטלה על כולם בשוה.

**אמר רבא**: מאן דמשתכח כבי דרי פרע מנתא דמלכא, ארבעה שהיו שותפים בגורן, ושלשה מהם הביאו כבר את חלקם לביתם, והרביעי נשאר בגורן, ובאו גבאי המס וגבו ממנו את המס, הרי זה עבור כולם, והם צריכים לשלם לו את חלקם, ואינם יכולים לטעון שהמס היה רק עליו. ורשאים הגבאים לעשות כן ולגבות מאחד עבור כולם, לפי

שאינם צריכים לטרוח ולגבות מכל אחד ואחד [כדלעיל]. ואם הגבאי הוא ישראלי שקנה את המס מהמלך, אין לו לחשוש משום גזל, ואם הוא גוי מותר לקנות ממנו את המס שגבה כדין.

**והני מילי, שותפא**. רק אם הרביעי שנשאר בגורן הוא שותף בשדה. **אבל אריסא**, אם הוא רק אריס, **אריפותיה הוא דקא מפיק**. כיון שאין לו חלק בגוף הקרקע לא מוטל עליו לפרוע את המס עבור בעלי השדות, ואם גבו ממנו בשביל האחרים, הרי זה גזל ביד הגבאי, ואסור לקנות ממנו.<sup>(62)</sup>

**ואמר רבא**: בר מתא אבר מתא מייעבט. הגבאי רשאי למשכן את אחד מבני העיר ולגבות ממנו את המס שחבירו בן העיר הזאת חייב [והוא יגבה ממנו אחר כך], שכן הוא דינא דמלכותא.

**והני מילי דברלא ארעא**, מה שאמרנו שאפשר למשכן בן עיר אחד על חבירו זה רק במס שמוטל על הקרקע, וברגא או המס שנגבה לפי גולגולת דהאי שתא של השנה הזאת.

**אבל שתא דחליף**, המס מהשנה שעברה, הואיל ואפייס מלכא, חליף. מאחר שהגבאי כבר שילם למלך את כל המס מהשנה שעברה, ומעתה המס הוא שלו, אף שהוא רשאי לגבות את המס מכל אחד, מכל מקום

משום שדינא דמלכותא דינא, והמשתמשים בגשרים עושים כדין, לכן הם מתייאשים. תוס' ד"ה היכי.

62. כך פירש רש"י. והרשב"א מפרש שהאריס

אינו משלם כלל מס, משום שהמלך ניחא ליה שלא יהא חלק האריס משועבד כי לולי האריסין שעובדים בשדה ומגדלים הפירות לא היה למלך מה ליטול. ואפילו היתה הארץ למלך היה נותנה לאריס. ולפיכך אין חלק האריס משועבד למס

אפילו חוץ לתחום אסור, שהרי יש כאן ריעותא שאכן נתערבה בהמה של ישראל בין בהמות הגוי.

מכריו רבא ואיתומא רב הונא: דפלוקין לעילא, העולים לארץ ישראל, ודנחתין לתתא, היורדים מארץ ישראל לבבל. שמעו!

האי בר ישראל דידע סהדותא דגוי, ישראל היודע להעיד לטובתו של הגוי, ואזל ואסחיד ליה בדיני דגוים על ישראל חבריה, והלך והעיד לגוי בבית דין שלהם נגד ישראלי, משמתינן ליה מנדין אותו.

מאי טעמא?

משום דאינהו מפקין ממנוא אפומא דחד, הם ק"ד-א שופטים ומוציאים ממון על פי עד אחד בלבד. ונמצא שבעדותו הוא הפסיד לו שלא כדין.<sup>(65)</sup> ולא אמרן אלא הו, רק אם הוא עד יחידי אסור לו להעיד. אבל בתרי, לא. שני

אינו רשאי למשכן את האחד על חברו.<sup>(63)</sup>

ואמר רבא: הני דדיירי דרי גויים שמגדלים בהמות כדי למכור את הזבל שלהם לבעלי השדות לזיבול, אם זה בתוך התחום של העיר אסור ליקח מהן אסור לקנות מהם שום בהמה.<sup>(64)</sup>

מאי טעמא?

משום דמערבא חיותא דמתא בהדיהו כי שמא התערבו ביניהם בהמות של ישראל ובהמה זו שייכת לישראל.

חוץ לתחום מותר ליקח מהם, ששם אין לחשוש שמא התערבו בהמות של ישראל.

אמר רבינא: אם היו בעלים מרדפים אחריהם, אם היו כאן בעלים ישראלים שנאבדה להם בהמתם והם מחפשים אחריה בין הבהמות של הגוי שמחוץ לתחום, אז

המלך.

הוא מבהמות ישראל.

65. כתב הראב"ד: דוקא בעדות שיכול הישראל לטעון בדיננו וליפטר, ובדיניהם היו מוציאים ממנו ממון, אבל בעדות שאין לישראל שום טענה ליפטר, כגון שהודה לגוי שהוא חייב לו בפני העד, והגוי מזמינו להעיד, ואמר לו הישראל לעד שלא יעיד כי הוא רוצה לכפור, ומבטיח לו שיתחלק עמו בממון או שמבקש ממנו לשתוק בעבור ידידותו. וברור לעד שהכפירה אינה אמת (כגון שלא נפרד ממנו לאחר הודאתו כדי שיוכל לומר שפרע לו אחר כך), אומר אני שהוא חייב להעיד לגוי כדי להפריש את ישראל מהאיסור, כי יש כאן חילול השם, והפקעת הלואתו אסור במקום חילול השם.

והרא"ש כתב שדוקא כשהגוי תובע

63. כך פירש רש"י. והנמו"י הביא מהרא"ש שרבא בא לומר שכך הוא דינא דמלכותא שאם עברה השנה ולא הספיקו עבדי המלך לגבות את המס שפטורין כל אותן שלא פרעו באותה שנה. שאם על פי דינא דמלכותא היה המלך גובה גם את המס משנה שעברה, גם הגבאי שקנה מהמלך היה דינו כמו המלך עצמו שהרי קנה את כל הזכות שהיה למלך. ואף על פי שהגבאי כבר שילם למלך משל עצמו אין לו להפסיד דינו בשל כך.

64. כך פירש רש"י. והקשה הרשב"א שרוב בהמות של הגוי והולכין אחר הרוב, ומדוע יאסר לקנות מהם? והביא מהראב"ד לפרש שאסור לקנות ממנו את כל הזבל שבדיר כי חלק מהזבל